

Veselības ministrija

KOMUNIKĀCIJAS NODAĻA

Brīvības iela 72, Rīga, LV-1011, tālr. 67876000, fakss 67876002, e-pasts vm@vm.gov.lv, www.vm.gov.lv

Rīgā

02.07.2019. Nr. 08-01/80

Viens no pirmajiem soļiem iekļaujošas sabiedrības veidošanā – atbrīvojamiem no bailēm, sarunājamiem par psihisko veselību

Sarunu festivālā “Lampa” divas dienas Labklājības un Veselības ministrijas rosināja diskusijas ar dažādu nozaru pārstāvjiem un sabiedrībā pazīstamiem cilvēkiem par līdzcilvēku iekļaušanu sabiedrības dzīvē. “Iesaistes telti” abas dienas kopā apmeklēja vairāk kā 3700 interesentu, septiņās diskusijās kopā ar ekspertiem veidojot vērtīgas un aktīvas sarunas. Tās apliecina sabiedrības vēlmi runāt un gūt skaidrojumu tēmās, kas ilgi ignorētas kā nepatīkamas vai aizspriedumu pilnas.

Arī turpmāk jāturpina runāt par cilvēku ar garīga rakstura traucējumiem un bērnu ar funkcionāliem traucējumiem iekļaušanu sabiedrībā. Kopumā ir jārada izpratne, ka ikvienam ir tiesības uz līdzvērtīgu dzīvi un jārod iespēja to nodrošināt. Tāpat nevaram ignorēt ņirgāšanos skolā – tā ir vardarbība, kas atstāj negatīvu ietekmi uz psihi visa mūža garumā.

“Ļoti vērtīgi ir rosināt sarunas par iecietību, cilvēku iekļaušanu sabiedrībā un vardarbības nepieļaušanu – jau sākot ar bērnību un skolas laiku, kad bieži ir novērojama vienaudžu apcelšana. Tiešām svarīgi saprast, ka tā nav ignorējama parādība, kas ir nepatīkama, bet ar laiku pāriet. Tā ir vardarbība. Pieaugušajiem ir jābūt vērtīgiem un attiecīgi jārikojas,” uzsvēra Bērnu klīniskās universitātes slimnīcas atkarību profilakses speciālists, Pusaudžu resursa centra vadītājs Nils Sakss Konstantinovs.

Vienaudžu vardarbība, apsmiešana un fiziska ietekmēšana skolā nodara kaitējumu gan pāri darītāja, gan upura psihei, atstājot paliekošas sekas – ne tikai psihiskās veselības ziņā, bet arī prasmēs veidot attiecības ar citiem un būt iecietīgiem. Savukārt, iecietība sabiedrībā ir nepieciešama, lai nodrošinātu dzīves kvalitāti cilvēkiem ar dažādiem funkcionāliem traucējumiem. Tieši garīga rakstura traucējumu gadījumā ir lielākas grūtības panākt līdzcilvēku izpratni un iekļaušanu sabiedrībā, jo dažkārt nopietni psihiski traucējumi tiek uztverti kā rakstura vājums, gribasspēka trūkums vai gluži vienkārši slinkums. Diskusijā par to, kā mēs - sabiedrība varam sniegt atbalstu un palīdzēt dzīvot pilnvērtīgu dzīvi cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem, viesojās arī Čehijas un Dānijas eksperti.

“Man ir patiess prieks viesoties Latvijā un šajā festivālā, kur interesantās un iejūtīgās diskusijās ar sabiedrību mēģinām saprast, kā iekļaut cilvēkus ar garīga rakstura traucējumiem – kā panākt, ka viņi jūtas pēc iespējas patstāvīgi un piederīgi sabiedrībai. Šādām diskusijām būtu jānotiek it visur reģionos, lai sabiedrībā veidotos sapratne un deinstitucionalizācijas process būtu veiksmīgs,” atzina ārsts-psihiatrs, garīgās veselības aprūpes reformas un deinstitucionalizācijas atbalstītājs Čehijā un Eiropā Dr. Jans Pfeifers (*Jan Pfeiffer*).

Psihiskā veselība ir būtisks nosacījums stabilas un drošas sabiedrības veidošanai. Latvijā 2017.gadā psihiskie un uzvedības traucējumi bija reģistrēti vairāk nekā 89 000 personām jeb 4,6% Latvijas iedzīvotāju. Tomēr sabiedrības psihisko veselību raksturo ne tikai statistikas dati. Daudz nozīmīgāks Latvijas kopējās psihiskās veselības rādītājs ir tieši sabiedrības attieksme pret cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem. Ja sabiedrībā valda bailes, aizspriedumi, vēlme norobežoties un nevēlēšanās pieņemt šos cilvēkus, mūsu valsts psihiskā veselība ir pilnveidojama.

Lai uzlabotu iedzīvotāju prasmes un iesaistīšanos savas un līdzcilvēku labklājības veicināšanā, būtiski skaidrot psihiskās veselības nozīmi, piedāvāt dažādus praktiskus risinājumus un palīdzības iespējas savas psihiskās veselības veicināšanai, kā arī mazināt sabiedrības aizspriedumus pret funkcionāliem traucējumiem, jo īpaši – garīga rakstura. Tāpēc Veselības ministrija ir noteikusi psihisko veselību kā vienu no prioritātēm, īstenojot pasākumus gan psihiskās veselības veicināšanas un slimību profilakses, gan ārstniecības pieejamības, cilvēkresursu un infrastruktūras attīstībā.

Deinstitutionalizācija ir Labklājības ministrijas virzīts iekļaujošas sabiedrības veidošanas process, mainot attieksmi un attīstot sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu sistēmu visā valstī - grupu mājas, specializētās darbnīcas, dienas aprūpes centrus, atbalsta grupas u.c. To īsteno pašvaldības visā Latvijā. Šā brīža sistēmas maiņa un pilnveide nodrošinās nepieciešamo atbalstu cilvēkiem, kuriem ir ierobežotas spējas sevi aprūpēt, lai viņi varētu dzīvot mājās, ģimeniskā vidē, saņemot nepieciešamo atbalstu parastā mājoklī vai grupu mājā. Tas novērsīs situāciju, ka cilvēkam ir jāpārceļas uz dzīvi ilgstošas sociālās aprūpes institūcijās, jo viņam nav pieejams nepieciešamais atbalsts dzīvesvietā.

Labklājības ministrijas un Veselības ministrijas “Iesaistes telts” šī gada moto bija “Spēks. Drosme. Enerģija” - drosme runāt, drosme tuvoties, drosme būt un dzīvot nekaunoties. Sarunas “Iesaistes teltī” notika par psihisko veselību, deinstitutionalizāciju, izdegšanu, atkarībām un depresiju, mobingu skolā un internetā, kā arī par atbalstu un palīdzības saņemšanu bērniem ar funkcionāliem traucējumiem un vides pieejamības nozīmi iekļaujošas sabiedrības veidošanā. Sarunās piedalījās nozaru vadošie eksperti profesors Dr.med. Māris Taube, profesore Dr.med. Gunta Ancāne, bērnu psihiatrs Ņikita Bezborodovs, sociālā darbiniece Laila Balode, teologs Indulis Paičs un daudzi citi.

“Iesaistes telts” pasākumu foto materiāli ir pieejami šeit: <http://ejuz.lv/pzw> (foto tiks papildināti), video materiāli ir pieejami šeit: <http://ejuz.lv/pzx>

Dalība sarunu festivālā “Lampa” tiek finansēta Veselības ministrijas un Labklājības ministrijas Eiropas Sociālā fonda Tehniskās palīdzības projektu ietvaros.

Veselības ministrija

Labklājības ministrija

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

*Veselības ministrijas
sabiedrisko attiecību speciāliste*

Evita Bune

tālrunis 67876105, e-pasts: evita.bune@vm.gov.lv

Labklājības ministrijas

Sabiedrisko attiecību nodaļas vadītāja

Aiga Ozoliņa

tālrunis 67021581, 29248826, e-pasts: aiga.ozolina@ym.gov.lv